

2010-01-22

Länsstyrelsen
Miljöprövningsdelegationen
871 86 HÄRNÖSAND

Överklagan till miljödomstolen av miljöprövningsdelegationens beslut till tillståndsgivning för Statkraft SCA-Vinds uppförande av vindkraftsanläggningen vid Björkhöjden-Björkvattnet, Sollefteå och Ragunda kommuner.
Dnr. 551-18528-08 2283-131

Ångermanlands Ornitologiska förening (ÅOF) överklagar härmed det beslut som miljöprövningsdelegationen i Västernorrlands län fattat 2009-12-21 angående uppförande av 240 vindkraftverk vid Björkhöjden-Björkvattnet i Sollefteå och Ragunda kommuner. ÅOF har tidigare i hela processen varit aktiva och bl.a. bidragit med inventeringar och kunskap kring fågellivet i området (f.f.a. kungsörn) och även svarat på de remisser som varit möjliga att svara på genom hela beslutsprocessen.

I vårt svar under rubriken "ÅOFs övervägande" hänvisar vi till figurer i sekretessbelagd bilaga!

Sammanfattning

ÅOF överklagar miljöprövningsdelegationens beslut utifrån att man

- på ett helt felaktigt sätt använder sig av försiktighetsprincipen (**2 kap 3 § miljöbalken**) vid rubricerat beslut. Miljöprövningsdelegationen ger först tillstånd till att bolaget får sätta upp 18 vindkraftverk närmare än 2 km från ett örnbo och sedan skjuts frågor kring vilka slutliga villkor som skall gälla bl.a. för att minimera påverkan på fågellivet upp under en provotid med stöd av 19 kap 5§ och 22 kap 27 § tredje stycket. Det är enligt ÅOF att åsidosätta Miljöbalkens hänsynsregler och innebär i praktiken att miljöprövningsdelegationen använder bristen på kunskap som ett argument för att ge tillstånd. Ett korrekt miljöbalksförfarande hade, enligt ÅOF's mening varit att i tillståndsbeslutet tillmötesgå kraven på ett skyddsavstånd på 2 km och sedan låtit den kunskap som samlas under provotiden avgöra om några verk kan placeras närmare boet. Miljöprövningsdelegationens beslut innebär att 18 vindturbiner för vilka det är ekologiskt befogat att sätta en provotid på fem år till örnboet anses som ett orimligt krav för sökanden som alltså får tillstånd till att sätta upp dessam, medan 13 vindturbiner till två andra bon där det inte är ekologiskt befogat och inte heller finns några krav ej får byggas under provotiden.
- inte använder sig av lokaliseringsprincipen (**2 kap 6 § miljöbalken**) när man fattar beslut om enskilda vindkraftsverks placering. Det är enligt ÅOF inte tillräckligt att bara använda lokaliseringsprincipen när det gäller att avgränsa vindkraftsparkens lokalisering utan även att använda den när det gäller att hitta bästa placeringen av varje verk inom parken. Inget resonemang förs överhuvudtaget över ifall de 18 vindkraftverk som hamnar för nära kungsörnsboet kan lokaliseras till andra delar av Björkhöjden-Björkvattenområdet t.ex. till det område där miljöprövningsdelegationen satt skyddszoner för rovfågelbon som är mindre betydelsefulla eller kompletteras inom andra vindkraftsparker som bolaget samtidigt har ansökt om.
- inte gör en rimlighetsbedömning (**2 kap 7 § miljöbalken**) där denna exploatering sätts i relation till den totala utbyggnadsnivån av vindkraft som görs regionalt och nationellt just nu. Bara i Västernorrlands län och i gränsområdet till länet är just nu ca 25 olika storskaliga vindkraftsprojekt på gång där totalt 28 kungsörnspar i länet berörs. Det är alltså över hälften av alla kända kungsörnsrevir i länet. Dessutom tillkommer det kontinuerligt nya ansökningar som också riskerar att hamna inom ytterligare kungsörnsrevir. Beslutet saknar enligt ÅOF helhetssyn där denna exploatering inte har satts in i ett större sammanhang.

Vårt resonemang och våra avvägningar tydliggörs nedan under rubriken "ÅOFs överväganden"

Allmänt om kungsörn och vindkraft

Kungsörnen har under årtusenden utvecklat sin överlevnadsstrategi. Till den strategin hör att inte slösa med energi i onödan. För att förflytta sig utan att behöva slå med vingarna utnyttjar de uppvindar vid bergsryggar, branter och åsar. Just kungsörn är en art som nyttjar höjdryggar, branta sluttningar m.m. där uppvindar (hangvind) och termik bildas. Det kostar mindre energi för örnnarna att flyga i sådana landskapsavsnitt så en viktig födoresurs som fågelvägen finns 3 km bort kan vara mer energibesparande för kungsörnen att följa landskapsavsnitt och flyga en 5 km lång sträcka för att nå resursen än att flyga raka spåret "fågelvägen" 3 km till födoresursen.

Kungsörnen är orädd för alla rörliga föremål i luften. Under årtusenden har den reagerat i luftrummet och aldrig varit utsatt för hot från något som rör sig i luften. Örnnarna är därför inte rädda för vindkraftverken och undviker dem inte. Därför blir de dödade. Det finns videospelningar på nätet som visar hur stora rovfåglar, i god sikt och under normala vindförhållanden, cirklar runt vindkraftverk tills de slutligen träffas av ett rotorblad och faller till marken. I Sverige har man inte sökt systematiskt efter vindkraftdödade fåglar men man har av tillfälligheter ändå hittat sju havsörnar och fyra kungsörnar, dödade av rotorblad på vindkraftverk. Havsörnar har heller inga naturliga fiender i luften och utnyttjar uppvindar på samma sätt som kungsörnar. På ön Smöla i Norge har det under de senaste fyra åren dödat minst 28 havsörnar av vindkraftverk. I vindkraftparken Altamont i Kalifornien dödas 40-60 kungsörnar årligen. Man kan således konstatera att vindkraftverk är ett reellt hot mot kungsörnar.

Fram tills nu har man inte byggt vindkraftverk i kungsörnsrevir i Sverige. De undersökningar som har gjorts över vindkraftdödade örnnar har gjorts i öppen terräng, utanför revir. De få studier som gjorts i skogsmiljö tyder på att fåglar dödas i större utsträckning i skog än i öppen mark. Hur örnnar reagerar för vindkraftverk i reviren kan man inte säkert uttala sig om. Riskerna utgörs dels av kollisioner där de riskerar att träffas av rotorbladen men också genom habitatförluster i sina jaktområden. Kungsörnar är långlivade fåglar och normalt tar det många år mellan att någon individ i paret blir utbytt

Trots att kungsörnar alltså är långlivade fåglar är dödligheten hög under de första levnadsåren. Det är ungefär en av fem kungsörnar som överlever till fem års ålder då de i genomsnitt börjar häcka. Att unga kungsörnar dödas av vindkraften på övervintringsområden i södra Sverige har därför en mindre inverkan på det häckande kungsörnsbeståndet. Vuxna revirhävdande örnnar i Västernorrland och Jämtland stannar i regel kvar i reviret hela året. För vuxna örnnar är den årliga dödligheten låg och efter första häckningen kan de finnas kvar i reviret i 20-25 år. När vuxna revirhävdande örnnar, som överlevt de första kritiska åren, dödas har det väsentligt större betydelse för populationsutvecklingen.

Studier på kungsörn, främst från Skottland, visar att det behövs i genomsnitt 0,5 ungar per par och år för att kungsörnsstammen ska vara stabil. Vid lägre häckningsframgång riskerar populationen att minska. I Västernorrlands län producerades 0,06 ungar per par under 2009. Under den senaste 10-årsperioden har ungprouktionen varit 0,25 och endast under fyra av de tio åren har den varit högre än 0,3 ungar per par. Häckningsframgången för kungsörnnarna i Västernorrlands län är därmed väsentligt lägre än i de övriga norrlandslänen. Länet har således en sviktande kungsörnspopulation med låg häckningsframgång varför varje häckande par bör betraktas som värdefullt ur ett bevarandebiologiskt perspektiv.

I fågeldirektivet 79/409/EEC är kungsörnen medtagen i bilaga 1. Det innebär att man skall vidta särskilda åtgärder för bevarande av deras livsmiljö för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer. Därför skall bland annat följande vara förbjudet: "Att avsiktligt störa dessa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med detta direktiv". I regeringens proposition "En ny rovdjursförvaltning" som antogs av riksdagen i oktober 2009 slår man fast att: "kungsörnnens utbredning inte bör påverkas av människan." Enligt ÅOFs uppfattning innebär byggnationer av vindkraftparker i kungsörnsrevir en störning av kungsörnnarna och motiverar därför att tillståndsmyndigheterna använder miljöbalkens hänsynsregler på ett seriöst och ansvarsfullt sätt.

När det gäller vilka åtgärder som behöver vidtas för att minimera risken att stora fåglar som t.ex. örnnar skall förolyckas i vindkraftverk så visar den samlade erfarenheten att det är just lokaliseringen av verken som har störst betydelse. Det är mycket svårare och mer kostsamt att i efterhand försöka minska riskerna genom att vidta åtgärder som ev. begränsar verkens drift. För att kunna undvika olämplig placering av vindkraftverk krävs därför mycket kunskap om var olika fågelarter förekommer

och hur de rör sig i landskapet. Ju bättre kunskap man har desto bättre placering ut fågelsynpunkt. Är kunskapen bristfällig är det därför ytterst viktigt att ta till större skyddszoner runt känsliga arters boplatser.

Skyddsavstånd till kungsörnsbon.

Sveriges Ornitologiska förening (SOF) kräver i sin vindkraftspolicy en skyddszon på minst 3 km till befintligt örnbö. Se <http://www.sofnet.org/apps/file.asp?Path=1&ID=5823&File=Vindkraftspolicy-SOF.pdf>.

Enligt RSPB (Royal Society for Protection of Birds) rekommenderas buffertzoner på 2,5 – 6 km för kungsörn. Se http://www.rspb.org.uk/Images/sensitivitymapreport_tcm9-157990.pdf. Studier har visat att ett kungsörnspar vistas och flyger inom avståndet 2,5 km till bo under minst 50 % av tiden. Detta är helt naturligt eftersom de har en rörelse närmast boet dit de hela tiden drar in föda till ungarna år som de häckar.

Jämtlands ornitologiska förening (JOrF) har krävt en skyddszon på 2,5 km till befintligt örnbö vad gäller etableringen av vindkraft vid Björkhöjden-Björkvattnet. ÅOF har i våra bedömningar föreslagit en minimnivå på 2 km till befintligt bo. Detta har vi hävdad i alla våra remissvar. Dessutom har vi krävt stärkt skydd av angränsande revir vad gäller bolokaler, botråd etc. för att kompensera för den förlust som det kommer att bli.

Vindkraftsutbyggnaden i gränsområdet mellan Västernorrland och Jämtlands län.

Den planerade vindkraftsparken på Björkhöjden-Björkvattnet ingår i ett område som hyser minst två, eventuellt tre, kända kungsörnsrevir. Ett revir finns i sin helhet inom vindkraftsparken och ett revir finns västerut där örnarna förmodligen kan nyttja en begränsad del av ytterområdet för Björkhöjdens vindkraftspark för jakt. Detta par är däremot mer påverkade av de vindkraftsparker som Statkrafts SCA Vind AB sätter upp vid Bodhögarna och Ögonfågeln. Detta område används i mycket högre utsträckning av detta par.

Reviret inom vindkraftsparken är känt genom ÅOFs kungsörnsinventeringar sedan 2000 och boet upptäcktes 2003. Detta par misslyckades med häckningen 2003 men har lyckats med häckningen 2008 och även med stor säkerhet 2007. Det andra reviret västerut upptäcktes i samband med inventeringar som Statkraft SCA utförde där bl.a. ÅOF var behjälpliga och utförde inventeringsjobb. Detta par misslyckades med häckningen 2008 men lyckades 2009 då två ungers sågs i boet i juni.

Vid Björkhöjden-Björkvattnet har nu miljöprövningsdelegationen gett tillstånd till Statkraft SCA Vind AB att uppföra 280 vindkraftverk. Därtill kommer ytterligare ansökningar från andra bolag att uppföra vindkraftverk som gränsar i direkt anslutning till denna park och binder ihop den med Statkrafts vindkraftsanläggning vid Ögonfågeln och Bodhögarna. Väster om Björkhöjdens-Björkvattnets vindkraftspark planerar Väktaren Vind AB för 12 vindkraftverk vid Lill-Villflon och 13 vindkraftverk vid Storbrännkullen. Även Elous Vind AB projekterar för 9 verk vid Västvattnet och Höglands Skog och Kraft AB för 45 verk vid Hocksjön (Korpåshöjden) och även Vindgruppen Sverige AB planerar för ett mindre område väster om Bodtjärnen gränsande till Statkrafts norra gräns för Björkvattnet. Här binds alltså Ögonfågeln vindkraftspark helt ihop med Björkhöjden-Björkvattnets vindkraftspark. Nordost om Björkhöjdens vindkraftspark, vid Nallkullen söder om Lungsjön, planerar Väktaren Vind AB för minst 5 vindkraftverk. (**Figur 5, bilagan**).

Det innebär att Statkraft SCA Vindkraftspark på Björkhöjden-Björkvattnet fysiskt kommer att bindas ihop med bolagets parker på Ögonfågeln med 40 vindkraftverk och Bodhögarna med 80 vindkraftverk. Totalt innebär exploateringen med övriga bolags planer inräknade att ett geografiskt område på ca 2 X 3 mil eller på 235 km² kommer att hysa 444 vindturbiner. Alla dessa vindturbiner kommer att stå på höjdområdena där vindförhållandena är som bäst. Det är bara i dalgångarna i detta stora geografiska område som vindturbiner ej kommer att stå.

Ur kungsörnarnas perspektiv har det ingen betydelse hur många olika exploatörer som agerar i deras revir. Det är den totala effekten av **sammanlagt 444 vindkraftverk** som gör att stora delar av kungsörnarnas revir blir industrialiserat och farligt.

ÅOFs överväganden

Försiktighetsprincipen (2 kap 3 § miljöbalken)

Miljöprövningsdelegationen ger först tillstånd att sätta upp 240 vindkraftverk och sedan skjuts frågorna kring vilka slutliga villkor som skall gälla bl.a. för att minimera påverkan på fågellivet upp under en prøvotid med stöd av 19 kap 5 § och 22 kap 27 § tredje stycket. Man går emot flera remissinstanser och sätter ett skyddsavstånd på endast 1 km till det enda säkert kända och aktiva örnboet.

Miljöprövningsdelegationen säger att en ökning av skyddsavståndet till 2 km skulle innebära att risken för kollision med vindkraftverk och störningar under byggtiden minskar men att det p.g.a. bristande kunskap är omöjligt att säga hur långt skyddsavståndet måste vara för att riskerna helt skall elimineras. Samtidigt säger miljöprövningsdelegationen att det finns risker att kungsörnsstammen kommer att reduceras vid en vindkraftsutbyggnad.

ÅOF håller helt med miljöprövningsdelegationen om att en ökning av skyddsavståndet skulle minska risken för kollision och störning och konstaterar samtidigt att miljöprövningsdelegationen i beslutet 2009-12-02 för Stamåsen vindkraftspark argumenterade precis tvärtom när det gäller skyddsavstånd till kungsörnsboet där. Där argumenterade man för att en utökning med 500 m till det boet inte skulle leda till någon mer påtagligt minskad risk för kollision. Miljöprövningsdelegationens resonemang känns inte konsekvent och vi konstaterar att bristen på kunskap används som argument till att tillåta vindturbiner inom 2 km till boet.

Ett mer korrekt sätt att använda Miljöbalkens försiktighetsprincip, och som också ÅOF har krävt, är att inte ge tillstånd till att sätta upp enskilda vindkraftverk närmare än 2 km från kungsörnsbon och att kommande studier under prøvotiden får visa ifall fler vindkraftverk kan sättas upp närmre örnboet ifall dokumentationen visar att kungsörnarna inte nyttjar vissa områden så mycket. D.v.s. att först när man har bättre kunskapsunderlag kan man komplettera med fler verk. ÅOF menar alltså att miljöprövningsdelegatikonerna använder prøvotidskravet på ett helt felaktigt sätt. En prøvotid är ett försiktighetsmått där ökad kunskap under den avsatta tiden skall ligga till grund för hur ett slutgiltigt beslut skall fattas vad avser turbinernas placering. Inte tvärtom där verksamheten tillåts och sedan får prøvotiden utröna vilka negativa konsekvenser som det blir då exploateringen redan är tillåten och utförd.

ÅOF noterar också att den argumentering som miljöprövningsdelegationen har när det gäller skyddsavståndet till det säkra kungsörnsboet inne i vindparken inte alls är överensstämmande med t.ex. det beslut som man tagit vad gäller tillståndet till de två rovfågelbon som ligger utanför vindkraftsparken. Där har dessa två bon, som dessutom inte helt säkert är örnbon men väl fjällvråksbon, fått ett skyddsavstånd på 2 km under en prøvotid med ett bortfall av 13 vindkraftverk. Argumentationen i det fallet är att skyddszonen skall föreskrivas som ett försiktighetsåtgärd i avvaktan på ytterligare studier.

ÅOF är givetvis glada över att miljöprövningsdelegationen sätter ett skyddsavstånd på 2 km till två bon men statusen för dem inte är helt säkerställt vad gäller kungsörn. Inventeringsresultatet visar på betydligt färre observationer av kungsörn i områdena kring dessa bon där vi vet att fjällvråk häckar. Det är en art som inte har samma skyddsstatus som kungsörn. Dessutom är fjällvråk en migrerande rovfågel som inte finns här hela året. Fjällvråken har inte heller samma "ortstrohet" och flukturerar dessutom väldigt mycket i antal beroende på hur gnagartillgången är. År med dålig förekomst av gnagare förekommer arten knappt i området. Fjällvråken har inte heller samma höga krav på boträdens status och kan alltså bygga i betydligt klenare träd. **(Figur 3, bilagan).**

Det är ändå viktigt att dessa bon har ett skydd dels för fjällvråkens del men även för att fjällvråksbon kan tas över av kungsörn och vice versa. Dock är erfarenheten att ett etablerat kungsörnspar som har ett boområde kan nyttja det under långa tider både som boplats och uppehållsplats så prioritet är i första hand att aktiva bon för kungsörn behöver en hög skyddsstatus.

Ifall miljöprövningsdelegationen har ambitionen att följa det generella resonemang de gjort i beslutet där de redogör för fria flygzoner mellan bon och födosöksområden är ÅOFs bedömning att det hade varit bättre att plocka bort de 13 vindturbiner, som miljöprövningsdelegationens beslut innebär, i närheten till det säkra örnboet över de höghöjdsparter där vi faktiskt har kunskap om att örnarna rör sig. ÅOF får känslan utifrån beslutsskrivningen att miljöprövningsdelegationen redan har bestämt sig för att detta kungsörnsparas habitat kommer att bli så påverkat att det inte är någon idé att ta hänsyn till dem. De får helt enkelt offras. **(Figur 3, bilagan).**

ÅOF menar att miljöprövningsdelegationen därmed inte nyttjar den kunskap om vilka områden örnarna faktiskt nyttjar i området. Miljöprövningsdelegationens motivering utgår från ett rent teoretiskt resonemang eller tyckande kring var kungsörnen borde ha bättre förutsättningar att överleva. Inga frågor eller funderingar kring vad som är bäst för kungsörnen i området har t.ex. diskuterats med ÅOF eller kungsörnsgruppen när det gäller skyddsavstånd till de två bon som ligger i utkanten av vindkraftsparken. Vi har ej heller krävt någonting vad gäller dessa bon.

ÅOF vill också poängtera att det kungsörnsbo som nu blir helt inringat av vindturbiner i det allra första planeringsstadiet av denna vindkraftspark från ÅOFs sida hösten 2007 delgavs till exploitören för att erforderligt skydd skulle kunna tas. (**Figur 1, bilagan**). Det som hänt efter det är att örnboet som i början av planeringen låg i utkanten av det planerade vindkraftsområdet nu har utökats närmare och runt om örnboet. (**Figur 2, bilagan**). Detta örnpar, som 2008 häckade och fick ut en unge, kommer nu att till mer än två tredjedelar få sitt revir inom de föreslagna vindkraftanläggningarna. Därtill förläggs vindturbiner till bergshöjder och bergsryggar inom 2 km från boet där ÅOFs inventeringar visat att örnarna använder för förflyttningar. (**Figur 3, bilagan**). Örnarna nyttjar den termik och de uppvindar som bildas här. Det örnpar som vår oro avser har en uppskattad revirstorlek på ca 75-80 km² enligt Limno Natur. I den ursprungliga första avgränsningen som redovisades från företaget så skulle de båda vindkraftsområdena för detta örnpar innebära en habitatförlust på 37 km² d.v.s. 48 % av reviret. I det nya förslaget, med den kunskap som bolaget haft om denna bolokal, har man utökat området i denna del till 50 km² d.v.s. 65 % av örnreviret. I princip två tredjedelar av örnreviret överlappas således av de föreslagna vindkraftanläggningarna. Huvudargumentationen från bolaget är att vindmätningar visat att det blåser bra här. Någon ambition att hålla undan vindkraftverk för att undvika att ringa in boet inom vindparken har ÅOF inte sett att det har funnits hos exploitören. Genom att detta kungsörnspar får så mycket av sitt revir ockuperat av vindturbiner så är det alltså ännu mer motiverat att se till att närområdet till boet fredas. Vi kräver därför en skyddszon på minst 2 km, helst 3 km, eftersom så mycket av örnparets totala revir påverkas av vindkraft.

Miljöprövningsdelegationens argumentering i detta ärende riskerar enligt ÅOF att efterföljas av liknande beslut där förekomst av örnbon, trots tidig kunskap från ideell naturvård eller myndigheter, inte ges det skydd som behövs.

Lokaliseringsprincipen (2 kap 6 § miljöbalken)

Miljöprövningsdelegationen anser som vi tidigare refererat till att det i stället för att ange en skyddszon som en cirkel med en viss diameter är mer ändamålsenligt att utifrån kända flygmönster och förväntade födosöksområden eftersträva fria flygzoner där örnarna ges fria passager mellan bon och födosöksområden. Det innebär så vitt vi förstår att sammantaget 13 vindturbiner (4 respektive 9 turbiner) ej kan färdigprojekteras förrän bättre faktaunderlag finns om kungsörnarnas flygmönster utanför parken. Denna "förlust" av vindturbiner nämns överhuvudtaget inte i beslutet medan för det bo som blir helt omringat av vindturbiner från 1 km och utåt anges att det finns begränsande möjligheter till fria flygzoner och att det skulle bli ett alltför kostsamt bortfall i produktion om skyddsavståndet sätts till 2 km. Enligt ÅOFs beräkning innebär det 18 vindturbiner. Vi konstaterar också att gränsen för vad som får anses som en rimlig "förlust" av produktion i detta ärende ligger mellan intervallet 14-17 vindturbiner.

ÅOF konstaterar att miljöprövningsdelegationen inte praktiserat lokaliseringsprincipen när det gäller att hitta bästa placeringen av varje verk inom parken. Inget resonemang förs överhuvudtaget över ifall de 18 vindkraftverk som hamnar närmare än 2 km från kungsörnsboet kan lokaliseras till andra delar av Björkhöjden-Björkvattnet t.ex. till det område där man satt skyddszoner på 2 km och där 13 verk ryms. I nuläget tillåter miljöprövningsdelegationen vindturbiner i det känsligaste området som vi vet nyttjas mycket av kungsörn nära boområdet bl.a. toppiga kullar och bergsryggar där vi sett mycket flygaktivitet under våra inventeringar och där vi bedömer att risken för kollision är allra störst. (**Figur 3, bilagan**).

ÅOF ställer sig också frågande till hur skyddsavståndet på 2 km till det ena av bona utanför vindkraftsparken skall kunna uppfyllas eftersom det finns en annan exploitör, Väktaren Vind AB, som har en ansökan inne på 12 vindkraftverk vid Lill-Villflon överlappande Statkrafts SCA Vinds område och där 2 till 3 av de verken är placerade innanför 2 km för den gräns som miljöprövningsdelegationen angivit som skyddsavstånd i beslut till Statkraft SCA Vind AB. (**Figur 5, bilagan**). Så vitt vi förstår miljöbalken så gäller beslutet om skyddszoner på 2 km bara för denna ansökan så risken finns alltså

att myndigheten kan fatta ett helt annat beslut vad gäller Väktaren Vinds ansökan där syftet och ambitionen i detta beslut till Statkraft SCA Vind AB därmed elimineras.

Rimlighetsbedömning (2 kap 7 § miljöbalken)

Miljöprövningsdelegationen menar att det inte skulle ha någon betydelse för kungsörnsstammen på regional eller nationella nivå om skyddsavståndet till örnböet sätts till 1 km. ÅOF, JoRF, Naturskyddsföreningen och Samhällsbyggnadskontoret har krävt ett större skyddsavstånd i våra remissvar och kontakter med bolag och myndigheter.

Vi kan inte se att miljöprövningsdelegationen har gjort någon helhetsbedömning alls över vilka konsekvenser vindkraftsutbygganden i länet kommer att få för kungsörnstammen. Just nu är det uppemot 25 olika storskaliga vindkraftsprojekt på gång i länet och i gränsområdet till länet och totalt berörs nu 28 kungsörnspar i Västernorrlands län av vindkraftsetablering där vindturbiner kommer att stå i inne i dessa örnpar revir där de födosöker och jagar året. Det är 54 % av alla kända kungsörnsrevir i länet. Ännu fler projekteringar kan förväntas i kungsörnsrevir som hittills "undgått" projekteringar. I grannlän Jämtland och Västerbotten ser situationen likadan ut där en lika stor och möjligen ännu större procentandel av örnreviren berörs av vindkraftsprojektering

I omgivningarna till Björkhöjden-Björkvattnet projekteras just nu vindkraft av andra exploatörer som vi bl.a. skrev om i stycket om "Vindkraftsutbyggnaden i gränsområdet mellan Västernorrland och Jämtlands län". Det är den totala effekten av sammanlagt 444 vindkraftverk som gör att stora delar av kungsörnarnas revir blir industrialiserat och farligt. Miljöprövningsdelegationen nämner att det är viktigt att kungsörnarna har fria flygvägar mellan födosöksområden och boområden och att exploatören skall undersöka vilka kompensationsåtgärder som kan ges för kungsörnarna i området.

Ifall miljöprövningsdelegationen i varje enskilt beslut i rimlighetsbedömningen resonerar på samma sätt som de gör i denna tillståndsgivning d.v.s. att just denna etablering inte har någon betydelse för kungsörnsstammen regionalt eller nationellt så riskerar länsstyrelsen, som har huvudansvar för skydd av kungsörnen enligt rovdjurspolitiken, att fatta beslut där kungsörnstammen riskerar att halveras i länet. I beslutsunderlaget för etableringen på Björkhöjden-Björkvattnet har miljöprövningsdelegationen inte satt in denna etablering i ett större perspektiv. Inte heller i beslutet om vindkraftsparken Stamåsen har några helhetsresonemang förts. Ser vi här början till ett systemfel, att tillståndsmyndighetens mikroperspektiv på rimlighetsbedömningen gör att helheten på sikt går förlorad?

Övrigt

Kommande studier

När det gäller kravet på att undersöka kollisionsrisken säger miljöprövningsdelegationen att "eftersök ska ske med hund inom en fastställd yta runt respektive bo enligt ett fastställt program. Allteftersom kunskapen ökar om förhållandena i området samt hur fåglar påverkats ska förslag till åtgärder lämnas i samband med den årliga redovisning som ska skickas till tillsynsmyndigheten". ÅOF tycker att denna skrivning är otydlig. Det är väl inte i ett definierat avstånd i närheten av bona som eftersök av döda örnar skall ske? Det måste väl rimligen vara i ett definierat avstånd till vindturbinerna som eftersök av döda och skadade fåglar skall göras, detta speciellt med tanke på att man själv konstaterat att örnar idag rör sig djupt inne i vindkraftområdet. Resultatet av fallviltstudien kan dessutom rimligtvis inte utvärderas förrän kanske fem år efter att vindkraftsparken kommit igång kanske 2015-2016, det vill säga när de flesta av vindkraftparkerna i mellannorrland redan har byggts. Enligt ÅOF's syn kan därför inte fallviltstudien utgöra ett alibi för att vara mera generös i bedömningen på vilket skyddsavstånd som skall sättas till kungsörnsbon.

Det finns också en uppenbar risk att beslutet till Statkraft SCA Vind AB ger en fingervisning till andra exploatörer att det är bättre att sätta många vindturbiner nära kungsörnsbon och helt ringa in dem så att de hamnar inne i vindkraftsparken för då anser miljöprövningsdelegationen att skyddsavståndet bara bör vara 1 km eftersom 2 kms krav skulle innebära för stor ekonomisk förlust. Vilka konsekvenserna blir för kungsörnstammen regionalt och nationellt om vindkraftsexploatörerna sätter det i system vågar vi inte tänka på. Det rimmar också väldigt illa med den nya rovdjurspropositionen "**En ny rovdjursförvaltning 2008/09:210**" antagen i oktober 2009 där ambitionen är att kungsörnen ska få ett förstärkt skydd där bl.a. följande anges

- "För vissa fågelarter, t.ex. rovfåglar, kan det ha betydelse var vindkraftverk placeras."
- "Därför planeras studier av rovfåglar och vindkraft inom ramen för Vindvalprogrammet."

- Vid ökad vindkraftsetablering är det viktigt att lokaliseringen sker med bästa tillgängliga kunskapsunderlag.
- För att få till stånd en bra samverkan mellan olika intressen behövs dialog och tidigt samråd i planeringsprocessen.

ÅOF konstaterar att vi har haft så tidigt samråd som man överhuvudtaget kan ha med exploatören i detta ärende. Vi har också haft en dialog under hela processen. Trots det har inte exploatören försökt att undvika att placera vindturbiner nära boet utan området vid örnboet har utökats med ytterligare vindturbiner så att det har blivit ännu mindre yta och färre flygvägar för detta kungsörnspar.

ÅOF anser att det nu verkligen är upp till tillståndsmyndigheten att fatta beslut som är välgrundade och ansvarsfulla gentemot naturmiljön och där Miljöbalkens allmänna hänsynsregler hanteras så seriöst som lagstiftaren avsett. Står miljöprövningsdelegationens beslut för Björkhöjden-Björkvattnet fast och blir prejudicerande för alla vindkraftbeslut som kommer att tas de närmast åren så finns, enligt vår bedömning, en uppenbar risk för att kungsörnpopulationen i Sverige kommer att drabbas hårt.

ÅOF hemställer härmed om att miljödomstolen upphäver miljöprövningsdelegationens beslut angående skyddsavstånd på 1 km till befintligt kungsörnsbo och utvidgar det till minst 2 km under en provotid på fem år.

Ångermanlands Ornitologiska förening

Thomas Birkö
Ordförande

Bilaga 1.
Sekretessbelagd

Referenser.

Altamont Pass Avian Monitoring Team. 2008. Draft Report. Bird Fatality Study at Altamont Pass Wind Resource Area October 2005 to September 2007.

Bright, J. A., Langston, R. H. W., Bullman, R., Ewans, R.J., Gardner, S., Pearce-Higgins, J., Wilson, E. 2006. Bird Sensitivity Map to provide locational guidance for onshore windfarms in Scotland. RSPB Research report No 20.

Follestad, A., Flagstad, Ö., Nygård, T., Reitan, O. & Schulze, J. 2007. Vindkraft og fugl på Smöla 2003-2006. - NINA Rapport 248. 78 s.

Kikuchi, Ryunosuke. 2007. Adverse impact of wind power generation on collision behavior of birds and anti-predator behaviour of squirrels. Journal of Nature Conservation 16. s 44-55.

Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2009. Fåglarna, däggdjuren och vindkraften. Rapport 2009:70. http://www.lansstyrelsen.se/NR/rdonlyres/43A4888F-DD13-4D7E-98C6-BD81CD0618A8/155107/2009_70.pdf

Walker, D., McGrady, M., McCluskie, M., Madders, M., McLeod, D. R. A 2005. Resident Golden Eagle ranging behavior before and after construction of a windfarm in Argyll. Scottish Birds 25: 24-40.